

Djerba – «utenfor verden»

Av tannlege Johnny Grøthe

Djerba – en øy og samtidig en oase – ligger utenfor det sørlige Tunisia ned mot grensen til Libya og er den største øya utenfor Nord-Afrikas kyster. Sjarmerende beskrivelser som du har lest før turen, har stillet dine forventninger høyt; «en flytende oase utenfor verden» – «et jordisk paradys med en femte årstid, den behagelige» – «en fest i farger og glade mennesker».

Også Odyssevs på den strabasiøse hjemreisen fra Troja, eller rettere sagt hans mannskap, var betatt av «lotusspisernes øy». De ble budt å drikke palmevin og spise kjerner av lotusblomster. Om det var rusvirkningen som gjorde at de glemte tid og sted, eller om det rett og slett var av ren trivsel, vet vi ikke, men Odyssevs hadde i hvert fall store problemer med å få mannskapet om bord igjen.

Første gangen du kommer inn over øya i fly, blir du skuffet over den ensformige, karrige naturen. Og naturen er ikke det minste spennende, flat og brun som øya ligger der – omtrent kvadratisk med 2–3 mil tversover og med sitt høyeste punkt 54 meter over havet. Men neste gang du kommer, vet du at bak det gråbrune ligger det en spennende atmosfære og at det venter deg opplevelser som rettferdiggjør utsagnet om at Djerba er et annerledes sted.

UTENFOR VERDEN • Utenfor verden-opplevelsen må erfares, for det er ikke bare en floskel. Da Middelhavet steg etter siste istid, ble Djerba adskilt fra fastlandet med en fem kilometer bred lagunelignende bukt. Det skulle ikke tilsi at Djerba ville bli nevneverdig for-

To av menighetens eldste i La Griba-synagogen.

skjellig fra resten av Tunisia, men du opplever at ikke bare er kvinnenens fargemessig fint avstemte hverdagsdrakter og menns og kvinners stråhatter unike for Djerba, du fornemmer faktisk å være «utenfor verden».

Kanskje har denne utenforopplevelsen vært medvirkende til at Djerba i alle år har vært et tilfluktssted for annerledes tenkende, og fortsatt har øya full religionsfrihet som ett av sine kjennemerker. Ikke bare fra det tunisiske fastlandet har religiøse og andre dissidenter søkt tilflukt på Djerba; to innvandringsbølger av jøder, den første etter kong Nebukadnesars plyndring av Jerusalem i år 586 før vår tid og den andre i år 70, har gitt et betydelig jødisk innslag i befolkningen. Det har vært nær 10% av de 90 000 innbyggerne, men er nå sterkt desimert grunnet utvandring til Israel.

En fjerdepart av innbyggerne snakker fortsatt en berber-dialekt, de kalles djerbiere. Få steder blir du invitert til private hjem så ofte som på Djerba. Innbyggerne er milde og behagelige

som klimaet, og invitasjonene springer ut fra ekte og oppriktig gjestfrihet.

DEN VAKRE OG KJENTE

SYNAGOGEN • La Griba ved landsbyen Er Riad er bygget på et sted der sagnet forteller at en «hellig» sten falt ned fra himmelen, ikke ulikt sagnet om den hellige sten i Kaba-en i muslimenes Mekka. Synagogen gir en rik kulturell og arkitektonisk opplevelse. Her oppbevares noen av verdens eldste toraruller, og hit kommer hvert år – 33 dager etter jødisk påske – pilegrimer fra hele Magreb-området. Også turister er velkomne i synagogen, enten den slanten du legger i bøssa er stor eller liten. Det er få reiserestriksjoner mellom Tunisia og Israel, og heller ikke er det noen motsetningsforhold mellom Djerba-jødene og de muslimske delene av befolkningen.

Stemningen blir spesiell når du med utlånede sandaler og hodeplagg entrerer de helligste rom i synagogen der monoton skriftlesing fra benkene blandes med den dunkle belysningen fra oljelamper og brennede lys og blir

Marked i Midoun, legg merke til stråhattene og fargen på kvinnenenes drakter.

til et egenartet lyd-og-lysspill mot de tusenvis av blåsjatterte fajansefliser som dekker veggene. Og at du får et postkort med hilsen fra rabbineren når du kommer hjem, har sikkert flere enn vi opplevd og satt pris på – selv om baktanken med kortet var noe så prosaisk som et ønske om å få noen norske frimerker til barnebarna.

I april 2002 kjørte en lastebil med gasstank inn i gjerdet på fortauet ved synagogen. Fire tyske turister, sjåføren på bilen og en tunisiske politimann ble drept. Israel stemplet dette som et terrorangrep, men både tunisiske styresmakter og lederen for det jødiske samfunnet på Djerba mente det var en ulykke.

ZONE TOURISTIQUE • Vesentlig tyske og franske turister fyller opp de mange luksushotellene langs den 20 kilometer lange sandstranda Zone

Potteskår inngår i byggematerialene.

Fra bungalow-området på Cesar Palace Hotel.

Touristique på begge sider av klippen Cap Tourgueness. Navnene viser at påvirkningen av fransk herredømme fra 1880-årene og utover fremdeles er i hevd. De har ikke kastet overbord denne fremmede påvirkningen tross sin selvstendighet fra 1957, og i skolene undervises i fransk som språk nummer to. Tunisia er kanskje det mest vestlig orienterte landet i Nord-Afrika. Fransk forstås lettere og er mer utbredt enn engelsk blant befolkningen.

Vi har leid oss inn på fem-stjerners Cesar Palace Hotel, som har mange eksklusive bungalower med to til fire leiligheter i hver. Veiene eller stiene mellom bungalowene har navn etter romerske keisere, og grupper med noen få bungalower har sitt eget svømmebasseng. Dessuten ligger ikke sjøen langt unna.

Hele Zone Touristique er øremerket til turistformål, og du kan gå fra det ene hotellet til det andre; det er ingen gjerder mellom dem. Du kan fritt benytte deg av deres forskjellige fasiliteter på øverste hylle i kvalitetsspektret; restauranter, svømmebassenger, mosjonstilbud – som fra en à la carte meny. Men ikke la deg friste til å gå bort til fyrstårnet på Cap Tourgueness. Det er militært område og som alle

slike i Tunisia strengt forbudt å nærme seg. Ikke engang et bilde får du lov å ta, men for jeg ble kjeppjaget hadde jeg uforvarende fått festet til filmrullen noen militære høner som spankulerte omkring.

På fem-stjerners Cesar Palace Hotel spør hovmesteren med en elegant formulert nysgjerrighet mens han renser den helstekte fisken ved vårt bord: «Excuse me, but what language do you speak together?» Norsk er nok ganske uvanlig for ham, men det virker ikke som det bare er av ren høflighet han lyser opp over å ha fått besøk fra Norge, et land han gir inntrykk av å ha hørt om.

Og best som vi går og snakker norsk til hverandre i en av markedsgatene i landsbyen Midoun, utbryter en av keramikkhandlerne: «Herregud, er dere norske?» Mange tunisiere er svært språkmektige, og særlig i Sousse-området er det ikke uvanlig å treffe innbyggere som snakker svensk eller norsk, ja de vet til og med forskjell på dialekter. Er du heldig treffer du en med bergensk tonefall. Men her midt inne på Djerba? Jo, han hadde bodd noen år i Sverige. Og keramikkhandleren ble vel ekstra billig av dette sammentreffet!

Mengder av keramikk på markedet i Midoun.

BERG AV KERAMIKK • Nettopp keramikk er et varemerke for Djerba. Leire til keramikken finner de ute ved kysten. Tilsetning av ferskvann gir rød keramikk, og sjøvann gir hvit. Landsbyen Guellela er sentrum for keramikproduksjonen på øya. Mange keramikverksteder holder fremdeles til i hundreår gamle huler, og keramikkskår er viktige byggelementer både i husvegger og til gjerder.

Både i Guellela og på markedene i byer og landsbyer ellers er det rene berg av keramikk i alle fasonger, mønster og farger. Det er slike mengder at det er til å undres over at mer enn promiller kan bli solgt. Det synes som antallet keramikkgjenstander kan konkurrere med rullesteiner på Jæren. Du føler deg som en kjempe i et lilleputtland der du går mellom fat, vaser, kopper og pyntegjenstander – hele tiden redd for å trå feil og knuse noen av gjenstandene. Mange gamle mønstre fra berberkulturen går igjen i ornamentikken, det er bare synd at vekt og skjørhet setter en grense for hva vi kan ta med hjem.

HOUUMT-SOUK MED 20 000 INNBYGGERE «hovedstaden» på øya – har flere fine moskeer, innholdsrike souker (basarer) og mange minnesmer-

«What language do you speak together?»

ker fra øyas rike historie, hærtatt som den har vært av fønikere, romere, tyrkere og europere. En obelisk utenfor festningen i Houmt-Souk er verdt et besøk, særlig hvis du kan memorere den spesielle historien bak reisingen av obelirken. Omkring år 1560 sendte Spania en flåte på 30 skip og en styrke på 30 000 mann mot Houmt-Souk. De tok festningen, men den returnerende flåtestyrken ble angrepet av Dragut, en mann med sjørøverstempel på seg, men også kjent som litt av en helt på Djerba. Hele 18 000 mann av den spanske flåtestyrken mistet livet, og deretter angrep Dragut festningen i Houmt-Souk. Den spanske garnisonen på 5 000 mann måtte overgi seg, de ble alle halshogd og skallene stablet opp i en pyramide som fikk stå i fred i 300 år. Etter press fra den franske konsulen ble dette groteske minnesmerket i 1848 erstattet av en obelisk.

VANNPROBLEMER • I samsvar med definisjonen på en oase finnes ingen overflatereservoarer av vann på Djerba, ikke engang en liten bekk eller et tjern. I oaser kommer vann vanligvis opp til overflaten fra mer fjerntliggende områder gjennom vannførende jordlag. På Djerba hentes vann fra slike kilder opp fra tusenvis av grunne

brønner og sisterner, både til vanlig husholdningsbruk, til de 1,2 millioner daddelpalmer og til de 600 000 oliventrær på øya. Rikheten på grunnvann gjør Djerba svært fruktbar, men grunnvannet blir ofte litt saltholdig grunnet inntrengning av sjøvann. Vann hentes også inn fra fastlandet gjennom rørledninger, således hentes de store vannmengdene som hotellene trenger, på denne måten. De mange trærne gir en gunstig påvirkning på klimaet på øya.

REISEMÅTER • Du har to måter å komme luftveien til Djerba på: Skandinaviske turoperatører har de siste årene oppdaget øya, eller du kan bruke andre destinasjoner i Tunisia som utgangspunkt. Både fra hovedstaden Tunis og fra Monastir kan du ta innenlandske flyruter til Djerba.

Tunisia er et lite land i utstrekning, og du kan ta leiebil fra turistdestinasjoner som Sousse og Hammamet. Leiebil er greit og forholdsvis rimelig, hovedveiene er gode og skiltingen er god. Om du ikke vil kjøre selv, kan du ta drosje (G-taxi = grand taxi, det svarer best våre hjemlige drosjer), de kjører fra dør til dør. Bydrosjene har bare lov til å kjøre innen sin egen by, og de såkalte «louage» (samledrosjer)

som samler opp passasjerer fra bestemte holdeplasser er ikke noe godt alternativ. Fra fastlandet kan du komme til Djerba på to måter: Du kan ta en fem minutters bilferje-tur over den smale havstrekningen fra Djerf til Admin, eller du kan kjøre nærmere Libya via Zarzis og benytte en molovei til El Kantara på Djerba.

HOTELLER PÅ DJERBA finnes i stort utvalg og i mange prisklasser og kvaliteter. På Zone Touristique er de fleste av ypperlig kvalitet. Middelhavsklimaet gir vanligvis ikke god badetemperatur på sjøvannet før ut i april/mai. Prisnivået er behagelig for norske lommebøker.

DJERBA er et godt utgangspunkt for utflukter til mange interessante steder i det sørlige Tunisia. Det kan du benytte deg av når du har fått med deg de viktigste opplevelsene på Djerba.

Da har du noe å se fram til neste gang du tar en tur til «utenfor-verdenen».

